

18.8.2016

Dnro 5281/4/15

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen

VANGIN OIKEUS INFLUENSSAROKOTTEeseen

1

KANTELU

Kantelija arvosteli oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjoituksessa Vankiterveydenhuollon yksikön - - - poliklinikan menettelyä influenssarokotteen saamisessa. Kanteluun oli liitetty poliklinikan sairaanhoitajalle osoitettu alkuperäinen asiointilomake, jossa kantelija oli pyytänyt saada omalla kustannuksellaan influenssarokotteen. Lomakkeeseen on merkitty hoitajan vastaus eli, että rokotusta ei yleensä anneta, jos ei kuulu riskiryhmään. Jos rokotetta jää yli, niin sen jälkeen voitiin hoitajan mukaan selvittää, annetaanko rokotus myös riskiryhmään kuulumattomille. Kantelija on kirjoituksessaan perustellut, miksi hänen mielestään vangeille tulisi antaa influenssarokote.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeet ja määräykset

Vankeuslain (767/2005) 1 luvun 3 §:n mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta (1 mom). Vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja (2 mom). Vangin mahdollisuuksia ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään on tuettava. Vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja on pyrittävä ehkäisemään (3 mom).

Vankeuslain 10 luvun 8 §:n (1640/2015) mukaan vangilla on oikeus Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa vankilassa.

Tartuntatautilain (583/1986) 6 §:n mukaan tartuntatautien vastustamistyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle (1 mom.). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toimii tartuntatautien vastustamistyön asiantuntijaelimenä (4 mom.).

Tartuntatautilain 3 §:n (935/2003) mukaan tartuntatautien ehkäisy kuuluu tartuntatautien vastustamistyöhön. Tartuntatautien ehkäisyllä tarkoitetaan muun muassa rokotusten antamista.

Tartuntatautilain 9 §:n (935/2003) mukaan valtio huolehtii tartuntatautien vastustamistyön järjestämisestä puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa ja vankeinhoitolaitoksessa sekä valtion huoltolaitoksissa ja muissa vastaavissa valtion laitoksissa. Tartuntatautien vastustamistyön järjestämisessä näiden laitosten terveydenhuoltohenkilöstön tulee olla tarvittaessa yhteistyössä alueen sairaanhoitopiirin ja kunnan kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yleisten vapaaehtoisten ja muiden rokotusten antamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin kansallisesta rokotusohjelmasta.

Toistaiseksi voimassa olevasta vankien terveydenhuollon järjestämisestä annetussa Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä (4/004/2015) todetaan tartuntataudeista mm. seuraavasti (kohta 6):

Valtio huolehtii tartuntatautien vastustamistyön järjestämisestä Rikosseuraamuslaitoksessa. Terveydenhuoltohenkilökunnan tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että vangit saavat tarvittavia ohjeita erityisesti veri- ja seksiteitse tarttuvilta taudeilta suojautumiseksi ja mahdollisen leviämisen estämiseksi. Tartuntatautien ehkäisyssä on tärkeintä vangin terveysneuvonta ja päihhteiden käyttäjille annettavat A- ja B-hepatiittirokotukset. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos toimittaa em. rokotteita maksutta Rikosseuraamuslaitoksen lääkekeskukseen.

3.2

Selvitys

Vankiterveydenhuollon yksikön johtajan lausunnossa todetaan, että kantelija ei kuulu erityiseen riskiryhmään rokotusten osalta. Poliklinikan hoitaja kuitenkin yritti saada hänelle rokotuksen riskiryhmille varatuista rokotteista ja hänet rokotettiin asianmukaisesti myöhemmin, riskiryhmien rokottamisen jälkeen. Rokotus tapahtui normaalin rokotusaikataulun puitteissa.

Osastonhoitajan selvityksen mukaan potilas saa poliklinikalta lääkärin kirjoittaman reseptin halutessaan omakustanteisen influenssarokotteen.

3.3

Kannanotto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla todetaan, että kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvan influenssarokotteen saavat maksutta ne, joiden terveydelle influenssa aiheuttaa oleellisen uhan tai joiden terveydelle influenssarokotteesta on merkittävää hyötyä. Jos henkilö ei ole oikeutettu ilmaiseen rokotukseen, hän voi ostaa rokotteen apteekista reseptillä.

Selvityksen mukaan kantelija ei ole kuulunut sellaiseen ryhmään, jolla olisi kansallisen rokotusohjelman mukaan oikeus maksuttomaan influenssarokotteeseen. Hän on tästä huolimatta saanut maksutta toivomansa influenssarokotteen ja asia on hänen osaltaan hoitunut hänen toivomallaan tavalla.

Vankeuslain mukaan vangin mahdollisuuksia ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään on tuettava sekä vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja on pyrittävä ehkäisemään. Lisäksi vankeuslakiin sisältyvä normaalisuusperiaate edellyttää, että vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. Vangeille tulisi järjestää muun väestön kanssa yhdenvertainen mahdollisuus terveytensä edistämiseen.

Totean, että asiointilomakkeeseen merkityssä hoitajan vastauksessa ei ole mainittu mitään siitä, että kantelijalla olisi mahdollisuus saada influenssarokote omalla kustannuksella poliklinikan lääkärin kirjoittamalla reseptillä. Kuitenkin osastonhoitajan selvityksen mukaan tämä olisi ollut mahdollista. Pidän tätä asianmukaisena ja edellä kerrotun normaalisuuseriaatteen mukaisena menettelynä. Tästä mahdollisuudesta olisi kuitenkin ollut mielestäni asianmukaista mainita myös kantelijalle kun hän on asiaa tiedustellut. Asia ei nyt anna aihetta minulle muuhun kuin että saatan tämän käsitykseni Vankiterveydenhuollon yksikön johtajan tietoon ja otettavaksi huomioon terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksessa.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen influenssarokotteen saantia koskevan informaation asianmukaisuudesta Vankiterveydenhuollon yksikön johtajan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni hänelle.